

Orłowski, Bolesław

Posiedzenie naukowe poświęcone historii maszyn do robót ziemnych

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/4, 772

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ustosunkowując się polemicznie do niektórych twierdzeń w kwestii koncepcji materialistycznych w nauce okresu pozytywizmu, referent wyraził pogląd, że są tam elementy materialistyczne, ale z punktu widzenia ontologicznego w koncepcjach tych trudno się dopatrzeć materializmu. Sprawa stosunku pozytywizmu i materializmu — jak zaznaczył w końcu referent — jest ogromnej wagi dla recepcji marksizmu w Polsce. Marksści polscy XIX w. często posługiwali się pozytywistycznym aparatem pojęciowym. Antydialektyczne, mechanistyczne koncepcje w historii XX w. są reminiscencją takiej a nie innej recepcji pozytywizmu w nauce polskiej i polskiej nauce historycznej

Emilia Borecka

POSIEDZENIE NAUKOWE POŚWIĘCONE HISTORII MASZYN DO ROBÓT ZIEMNYCH

W dniu 18 czerwca 1969 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie naukowe zorganizowane przez Pracownię Historii Techniki i Nauk Technicznych, na którym doc. Alfred Wiślicki wygłosił referat *Przegląd rozwoju maszyn do robót ziemnych do czasu wprowadzenia maszyny parowej*.

Prelegent zobrazował zasadnicze kierunki rozwoju tych maszyn oraz ważniejsze konstrukcje od czasów odrodzenia do początków XIX w. Omówił on pogłębiarki kanałów i portów doskonalone w okresie renesansu przede wszystkim we Włoszech i w Holandii, pokazując wiele wczesnych rysunków i projektów takich maszyn (m. in. Fontany i Leonarda da Vinci), a następnie przedstawił charakterystyczne linie rozwoju włoskich pogłębiarek chwytakowych (Wenecja, Genua) oraz flandryjskich pogłębiarek wielonaczyniowych (zgrzebiłowych), wprowadzenie napędu konnego tych maszyn (XVII w.), interesujące projekty francuskie z XVIII w., wreszcie powstanie koparek kołowych (Holandia, Lubeka). Łącznie referent zajmował się ponad 30 rozmaitymi maszynami do robót ziemnych, z których co najmniej 15 zastosowano w praktyce.

Interesująca prelekcja, pokazująca prawidłowości rozwoju maszyn do robót ziemnych w ciągu kilku stuleci na tle ówczesnych potrzeb i możliwości technicznych, była bogato ilustrowana pięknymi przezroczami i rysunkami. Na zakończenie prelegent przedstawił próbę wykreślnej syntezy tego rozwoju.

W dyskusji zabierali głos kolejno prof. J. Pazdur, prof. E. Olszewski, doc. W. Koziański, doc. W. Szczepiński, doc. K. Groniowski, mgr inż. A. Saładziak, mgr inż. J. Julin, mgr inż. B. Orłowski.

Pozytywnie ocenili oni pracę doc. Wiślickiego, wypełniającą lukę w dotychczasowych badaniach, a poza tym zajmowali się sposobem ustalania charakterystyk i parametrów technicznych wczesnych maszyn do robót ziemnych, szczegółowymi zagadnieniami poszczególnych konstrukcji, ekonomiczną opłacalnością stosowania w dawnych czasach tego rodzaju maszyn itp. Dużo miejsca poświęcono podsumowującej syntezie, proponując rozmaite metody podejścia do tego zagadnienia. Ponadto poruszano problem znaczenia opracowań z dziedziny historii techniki dla celów dydaktyki, potrzebę kontynuacji badań w tej dziedzinie, sprawy ich bazy materiałowej itp.

Należy się spodziewać, że interesujące posiedzenie będzie miało ciąg dalszy, ponieważ doc. Wiślicki kontynuuje badania, zamierzając doprowadzić je do okresu kształtowania się w XX w. poszczególnych typów maszyn do robót ziemnych w ich nowoczesnej, używanej obecnie postaci.

Bolesław Orłowski